

Take care of time

გაუფრთხილდით დროს

Ageing in Georgia seen through the eyes of its older citizens

დაბერება საქართველოში - დანახული მისი ხანშიშესული მოქალაქეების თვალებით

The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Secretariat of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area, or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. The views expressed in this publication are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) and United Nations Population Fund (UNFPA)

პუბლიკაციაში გამოყენებული მითითებები არ გამოხატავს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სეკრეტარიატის აზრს რომელიმე ქვეყნის სტატუსის, ტერიტორიის, ქალაქისა თუ ადგილმდებარეობის და მისი ხელმძღვანელობის ან მისი საზღვრების თაობაზე. მასში გამოთქმული ნებისმიერი აზრი ეკუთვნის ავტორებს დაშესაძლებელია არ ასახავდეს გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის (UNECE) და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) შეხედულებებს.

Full version of essays can be viewed at:

თხზულებების სრული ვერსიები იხილეთ შემდეგ ბმულზე:

<http://www.unece.org/population/essay-contest-ageing-in-georgia.html>

Introduction

Georgia is a country of great writers and poets. Most ordinary Georgians freely recite their national heroes, at family events or to enrich everyday conversations. Many ordinary Georgians also write themselves. The older generation especially – witnesses of the Soviet Union, independence, war and peace –has a good many things to tell. An essay contest about ageing in Georgia asked them to share their experiences about what it is like to become older in Georgia, and about their advice for the younger generation and for policy-makers.

At the beginning of 2014, 43 older persons participated in the essay contest, launched as a joint project of the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) and the United Nations Population Fund (UNFPA). A small committee selected 10 winners who each received cheques for 50 Lari at an awards ceremony organized in the UN House in Tbilisi in July 2014. Many of the older writers travelled across the country to take part in the event. Angelina Phurtseladze, who is in a wheelchair, made her journey from Sagarejo, one hour's drive away from the capital. In her story she writes how she can't get to the community centre without help and how happy she was to become a member of the centre's knitting group even though she can never meet them in person. Many of the participants at the ceremony prepared speeches and read poems they had written especially for the occasion. They made the event a truly moving occasion.

"Life is an interesting book if you are a good reader", writes Dodo Tchanturia-Alania, 74, from Senaki. Many of the older people have lived through personal tragedies, losing loved ones or their homes. Their stories highlight the daily difficulties to make ends meet. "We would like to buy a small birthday present for our grandchildren, but how?" asks Tsiala Ugrekhelidze-Zhordania from Tbilisi. Others are concerned about families that live apart as many younger people leave to work in the cities or abroad. The stories talk about helplessness and isolation. In the end, however, optimism prevails. There is gratitude to families and friends that are there to help in times of hardship, to help find a new sense of life. The stories are full of appreciation for community organizations that organize home-based care, give company, affection, a reason to get up in the morning. The body may wrinkle, the hair may turn white, the strength may fade, but the heart is still in place, "that can hear happiness", as Lili Zhorzholiani from Kutaisi writes in her beautiful poem.

"Take care of time", advises Natela Zhghenti, 77, from Kobuleti. And so this wisdom is for all of us. Older people guide us to look at the broader questions of life that we, the younger generation, may easily miss. Who will be there for us when we are old? How will we live? What do we still want to learn before we retire? What are our essential values?

To see the characters behind these stories, award-winning Georgian photographer Mzia Lekveishvili visited them to capture their images. Her photos show people who are happy and sad, thoughtful, energetic, all of them embracing their lives, as a part of families, communities, workplaces and civil organizations. The images and stories combined provide a snapshot of reality for older people in Georgia. They are as diverse as Georgia itself. We hope that this book will help to give Georgia a face beyond its borders.

The essay contest took place as part of an evaluation of Georgia's policy-framework on ageing, requested by its government in 2013. Several field visits took place, with interviews and focus group discussions among policy-makers, employers, non-governmental organizations and older people themselves, leading to the development of a catalogue of recommendations which the government agreed to adopt and translate into an action plan. The evaluation was carried out against the commitment made by member States in the 2002 Regional Implementation Strategy of the Madrid Plan of Action on Ageing (RIS/MIPAA), which provides a holistic approach to policymaking on ageing. It includes areas as diverse as health and care systems, independent living, housing and transport, education and the labour market, public perceptions and the media, gender and intergenerational solidarity. The Road Map is prepared by UNECE, in collaboration with the UNFPA Georgia Office, the Georgian Government and in consultation with stakeholders from civil society, the private sector and academia. The Road Map for Mainstreaming Ageing in Georgia is a step towards giving older people in Georgia a better life, and more opportunities to contribute to society and to receive the recognition they deserve.

შენსავალი

საქართველო არის დიდი მწერლებისა და პოეტების ქვეყანა. ქართველთა უმრავლესობა თავისუფლად ციტირებს საკუთარ გმირებს ოჯახური დღესასწაულებისა თუ ყოველდღიური საუბრის გასამდიდრებლად. ქართველ ხალხს თვითონაც ეხერხება წერა. განსაკუთრებით ბევრი აქვთ სათქმელი უფროსი თაობის წარმომადგენლებს, მათ ვინც მოესწრო საბჭოთა კავშირს, დამოუკიდებლობას, ომსა და მშვიდობას. საქართველოში დაბერების თემაზე თხზულებათა კონკურსის პირობები მოითხოვდა მათი გამოცდილების გაზიარებას - თუ რას ნიშნავს დაბერება საქართველოში, და რას ურჩევდნენ ისინი ახალგაზრდა თაობას თუ პოლიტიკის შემქმნელებს.

2014 წლის დასაწყისში გამოცხადებულ თხზულებათა კონკურსში, რომელიც გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიისა (UNECE) და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) ერთობლივი ძალისხმევით იქნა ორგანიზებული, ორმოცდასამმა (43) ასაკოვანმა პირმა მიიღო მონაწილეობა. მცირერიცხოვანმა კომიტეტმა შეარჩია 10 გამარჯვებული და თითოეულ მათგანს ფულადი ჯილდოს სახით 50 ლარი გადასცა ამავე წლის ივლისში, ქ. თბილისში გაეროს სახლში ჩატარებულ დაჯილდოების ცერემონიაზე. მონაწილეების უმრავლესობას საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებიდან მოუწია ამ ღონისძიებისთვის ჩამოსვლა; ქალბატონი ანგელინა ფურცელაძე, რომელიც ინვალიდის ეტლს არის მიჯაჭვული, საგარეჯოდან ჩამოვიდა. თავის თხზულებაში ქალბატონი ანგელინა წერს, რომ დახმარების გარეშე საზოგადოებრივ ცენტრშიც ვერ მიდის, მაგრამ ძალიან ბედნიერია, რომ ამ ცენტრის ქსოვის ჯგუფის წევრია, მიუხედავად იმისა, რომ თავისი ჯგუფის წევრებს პირადად ვერ ხვდება. მონაწილეთა უმრავლესობამ სპეციალურად ამ დღისთვის მოამზადა სამადლობელი სიტყვები და ლექსები, რითაც ღონისძიებას ემოციური ელფერი შესძინა.

„ცხოვრება დიდებული წიგნია, თუ მკითხველად ვარგისარო“ - წერს დოდო ჭანტურია-ალანია, 74 წლის, ქ. სენაკიდან. ბევრმა მონაწილემ თავიანთი ცხოვრება ხელახლა განვლო თხზულებებში, საყვარელი ხალხისა თუ სახლების დაკარგვით გამოწვეული ტკივილით. მათი თხზულებები ასახავენ სიღუბნისთან შერკინების რთულ ყოველდღიურობას. „გვინდა შვილიშვილს დაბადების დღისთვის მცირე საჩუქარი მივართვათ, მაგრამ როგორ?“ - კითხულობს ციალა უგრეხელიძე-ჟორდანიას ქ. თბილისიდან. სხვები დარდობენ ოჯახის წევრებზე, რომლებიც ცალკე ცხოვრობენ, რადგან ახალგაზრდებს უწევთ სამუშაოს ძიებაში დიდ ქალაქებში თუ საზღვარგარეთ წასვლა. თხზულებები მოგვითხრობს უსაშველობასა და მარტოობაზე. საბოლოოდ მაინც ოპტიმიზმი იმარჯვებს, რაც გამოიხატება მაღლიერებით ოჯახის წევრებისა და მეგობრების მიმართ, რომლებიც ეხმარებიან გაჭირვების დროს, ეხმარებიან ცხოვრების ახლად შეგრძნებაში. თხზულებები განმსჭვალულია მაღლიერებით საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიმართაც, რომლებიც ორგანიზებას უწევენ შინ მოვლასა თუ დღის ცენტრებს, რაც ზოგისთვის ერთადერთი საზოგადოებაა მათ ცხოვრებაში და ხშირად მიზმიც კი, რომ დილას გაიღვიძოს და

ცხოვრება განაგრძოს. შეიძლება სხეული დაჰკნეს და თმა გაჭაღარავდეს, ძალ-ღონე მიილიოს, მაგრამ გული ისევ შეგრჩეს „სიხარულის გამგონე“ - წერს ლილი ყორჟოლიანი ქ. ქუთაისიდან თავის ლამამ ლექსში.

„გაუფრთხილდით დროს!“ - გვირჩევს ნათელა ყლენტი, 77 წლის ქობულეთიდან. ეს სიბრძნე ყველა ჩვენთაგანს ეხება. ასაკოვანი ხალხი გვმოდღვრავს და გვირჩევს ცხოვრებას ფართოდ შევხედოთ, რაც ახალგაზრდა თაობას შეიძლება ყურადღების მიღმა დარჩეს: ვინ დარჩება ჩვენს ადგილას როცა ჩვენ დავბერდებით? როგორ ვიცხოვრებთ? რისი შესწავლა გვსურს სანამ პენსიაზე გავალთ? რა არის ჩვენი მთავარი ღირებულებები?

ჩვენს მონაწილეებს სხვადასხვა პრემიებით მრავალგზის დაჯილდოებული ქართველი ფოტოგრაფი, მზია ლევკვიშვილი, ესტუმრა და მათთვის ჩვეულ გარემოში გადაუღო სურათები, რათა ეჩვენებინა ამ თხზულებების უკან მდგომი პიროვნებები და მათი ხასიათები. მისი სურათები ასახავენ ხალხს, რომლებიც არიან ბედნიერები და მონყენილები, ჩაფიქრებული, ენერგიული, სიცოცხლეზე შეყვარებულნი და თავიანთი ოჯახებისა და საზოგადოების წევრები. ისინი ისევე მრავალფეროვანნი არიან, როგორც თვით საქართველო. ვიმედოვნებთ, რომ ეს პუბლიკაცია ხელს შეუწყობს საქართველოს ცნობადობის ამაღლებას მის საზღვრებს გარეთ.

თხზულებების კონკურსი წარმოადგენს საქართველოში დაბერების თემაზე არსებული პოლიტიკის ჩარჩოს შეფასების ნაწილს. ეს შეფასება საქართველოს მთავრობის 2013 წლის მოთხოვნის საფუძველზე ჩატარდა და მოიცავს რამდენიმე სავლელ ვიზიტს, რომლის ფარგლებშიც ჩატარდა გამოკითხვები და ფოკუს-ჯგუფების შეხვედრები პოლიტიკის შემქნელებთან, დამსაქმებლებთან, არასამთავრობო ორგანიზაციებთან და თვით ხანშიშესულ მოსახლეობასთან, რის შედეგადაც ჩამოყალიბდა რეკომენდაციების კატალოგი, რომელზეც მთავრობამ განაცხადა თანხმობა მიღებასა და სამოქმედო გეგმად გადაქცევის თაობაზე. შეფასება ჩატარდა 2002 წლის მადრიდის დაბერების საკითხზე სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციის რეგიონალურ სტრატეგიაში (RIS/MIPAA) წევრი სახელმწიფოების მიერ აღებული ვალდებულებების ფარგლებში, რაც წარმოადგენს ყოვლისმომცველ მიდგომას დაბერების თემაზე პოლიტიკის ჩამოყალიბებისათვის. მასში თავმოყრილია სხვადასხვა საკითხები ჯანმრთელობისა და მოვლის სისტემების, დამოუკიდებლად ცხოვრების, ბინით უზრუნველყოფისა და ტრანსპორტირების, განათლებისა და სამუშაო ბაზრის, საზოგადოებრივი აზრისა და მედიის, გენდერისა და თაობათაშორისი სოლიდარობის შესახებ. გზამკვლევი მოამზადა გაეროს ევროპის ეკონომიკურმა კომისიამ (UNECE) გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) საქართველოს ოფისთან და საქართველოს მთავრობასთან მჭიდრო თანამშრომლობით, და სამოქალაქო საზოგადოებასთან, კერძო სექტორსა და აკადემიურ წრეებთან კონსულტაციის გზით. საქართველოში დაბერების მენისტრინინგის გზამკვლევი წარმოადგენს წინ გადადგმულ ნაბიჯს, რომელიც საქართველოს ხანშიშესულ ხალხს ცხოვრების გაუმჯობესების, საზოგადოებაში საკუთარი წვლილის შეტანისა და დამსახურებული აღიარების მიღების საშუალებას მისცემს.

Acknowledgements

The essay contest was undertaken jointly by UNECE and UNFPA. At UNECE, Viviane Brunne, Vitalija Gaucaite Wittich, in collaboration with Jean Rodriguez and his team, and with assistance from Viktoriya Ereshchenko, Michelle Gonzalez-Amador and Birte Ifang, worked on realizing the project. At UNFPA, Anna Tskitishvili and Lela Bakradze facilitated the logistics in the country and organized the ceremony of the awards ceremony. We are grateful to the support received by the Ministry of Labour, Health and Social Affairs, in particular Mariam Jashi, Deputy Minister, and Ketevan Goginashvili. The project would not have been possible without the support of a number of organizations who disseminated the call, helped participants to submit their contributions and organized transportation for participants to the awards ceremony, namely the ATIP Fund and Management of State Elderly houses in Tbilisi and Kutaisi, the Georgian Red Cross Society, the Koda Community Education Centre, Caritas Georgia, the Older Women's Association 'Deserving Old Aged' in Kobuleti as well as DVV International. We thank Ms. Ketevan Vachadze-Sen for translating the essays and Nicki Chadwick for editing them.

* * *

თხზულებების კონკურსი ჩატარდა გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიისა (UNECE) და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) ერთობლივი ძალისხმევით. UNECE-ში პროექტის განხორციელებაზე მუშაობდნენ ვივიენ ბრუნი და ვიტალია გაუკაიტე ვიტჩი, რომლებიც მჭიდროდ თანამშრომლობდნენ ჯინ როდრიგესის ჯგუფთან; მათ ეხმარებოდნენ: ვიქტორია ერეშენკო, მიშელ გონზალეს-ამადორი და ბირტე იფანგი. UNFPA-ს მხრიდან კონკურსის ჩატარებასა და დაჯილდოების ცერემონიას ორგანიზება გაუწია ანა ცქიტიშვილმა და ლელა ბაქრადემ. გვსურს მადლიერება გამოვხატოთ საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიმართ, კერძოდ კი მინისტრის მოადგილეს, მარიამ ჯაშის და წამყვანი სპეციალისტის, ქეთევან გოგინაშვილის მიმართ, მათ მიერ გაწეული დახმარებისათვის. კონკურსი ვერ შედგებოდა, რომ არა სხვადასხვა ორგანიზაციების მხარდაჭერა, რომლებმაც გაავრცელეს განცხადება კონკურსის თაობაზე, დაეხმარნენ მონაწილეებს თავიანთი თხზულებების შემოტანაში და ორგანიზება გაუწიეს მონაწილეთა ტრანსპორტირებას დაჯილდოების ცერემონიაზე, მათ შორის არიან: საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოება, ადამიანთა ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა, დამარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდი (ATIPFund) და თბილისისა და ქუთაისის სახელმწიფო მოხუცებულთა თავშესაფრების ადმინისტრაცია, კოდის სათემო განათლების ცენტრი, კარიტასი საქართველო, ქობულეთის ხანდაზმულ ქალთა ასოციაცია „ღირსეული სიბერე“ და გერმანიის სახალხო უნივერსიტეტთა ასოციაციის საერთაშორისო თანამშრომლობის ინსტიტუტი (DVV International). ასევე გვსურს მადლობა გადავუხადოთ ქეთევან ვაჩაძე-სენს თხზულებების თარგმნისთვის და ნიკი ჩედვიკს, ინგლისურენოვანი ტექსტის რედაქტირებისათვის.

Foreword

Population ageing is advancing rapidly in Georgia. In 2010, out of its 4.4 million people more than 14 per cent were 65 years and older and about one third were 50 years old and above; by 2030 these shares are expected to grow to 21 per cent and 40 per cent, respectively. Life expectancy at birth, which in 2010 was 78 years for Georgian women and 71 years for Georgian men, is predicted to rise to 80 years for women and 73 years for men in 2030.¹

Acknowledging the challenges related to population ageing but also willing to better use related opportunities, the government of Georgia requested the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) to prepare a Road Map for Mainstreaming Ageing. Based on a desk study and several field missions, interviews with various stakeholders and focus groups discussions, a comprehensive set of recommendations was prepared and is currently under consideration by the government. The framework of the Madrid International Plan of Action on Ageing and the UNECE Regional Implementation Strategy provided the foundation for the Road Map.

The findings of the Road Map project confirm that society is changing. Traditionally, older people were taken care of in the context of a multigenerational family. With rural to urban migration as well as labour migration abroad, combined with other factors, the feasibility of this model is eroding, creating new challenges for families and society. The essay contest, which was the source of this book, sought to anchor the Road Map for Mainstreaming Ageing in the realities of the people whose lives it is designed to improve.

This book, which includes both English and Georgian versions of the best essays submitted in the contest, provides a good tool for raising awareness about ageing and its related challenges in Georgia, while also showing the positive contributions of older people to society, portraying them as individuals with feelings, dreams and ideas. It also shows how community initiatives help to create new networks of intergenerational solidarity. As such, the book provides a source of inspiration, not only for Georgia but for all countries in the UNECE region. I believe that it will contribute to a more positive image of older persons in general while also helping the reader to appreciate the richness of Georgia's culture and society.

Christian Friis Bach
Executive Secretary

United Nations Economic Commission for Europe

¹ Source: Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, *World Population Prospects: The 2012 Revision*, <http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm>.

წინასიტყვაობა

მოსახლეობის დაბერება სწრაფად ვითარდება საქართველოში. 2010 წელს, 4.4 მილიონი მოსახლეობიდან 14% იყო 65 წლის და ზემოთ ასაკის, ხოლო მოსახლეობის თითქმის ერთი მესამედი – 50 წლის და ზემოთ ასაკის. 2030 წლისთვის მოსალოდნელია ამ მონაცემების ზრდა შესაბამისად 21% და 40%-მდე. სიცოცხლის ხანგრძლივობა, რაც 2010 წლისთვის იყო 78 წელი ქართველი ქალებისთვის და 71 წელი ქართველი მამაკაცებისთვის, სავარაუდოდ 2030 წლისთვის გაიზრდება და იქნება 80 წელი ქალებისთვის და 73 წელი - კაცებისთვის. ეს მართლაც კარგი ამბავია.

მოსახლეობის დაბერებასთან დაკავშირებული გამოწვევების გათვინობიერებისა და ამ შესაძლებლობების უკეთ გამოყენებით დაიტერესებულმა საქართველოს მთავრობამ მიმართა გაეროს ევროპის ეკონომიკურ კომისიას (UNECE) მოემზადებინა „საქართველოში დაბერების მენისტრინგის გზამკვლევი“. სამაგიდე კვლევებისა და რამდენიმე სავლე მისის საფუძველზე, სადაც გამოკითხულ იქნენ შესაბამისი დაინტერესებული მხარეები, მომზადდა რეკომენდაციების ყოვლისმომცველი დოკუმენტი, რომელიც ამჟამად განიხილება საქართველოს მთავრობის მიერ. გზამკვლევს საფუძველად უდევს მადრიდის საერთაშორისო სამოქმედო გეგმა დაბერების საკითხზე და UNECE-ის იმპლემენტაციის რეგიონალური სტრატეგია.

გზამკვლევის პროექტის ფარგლებში ჩატარებული კვლევების შედეგები ცხადყოფს, რომ საზოგადოება იცვლება. ტრადიციულად მოხუცებს უვლიდნენ მრავალი თაობისგან შემდგარი ოჯახის კონტექსტში. ურბანიზაციისა და საზღვარგარეთ სამუშაო მიგრაციის ზრდამ, სხვა ფაქტორებთან ერთად, გამოიწვია ამ მოდელის რყევა, რამაც ოჯახები და საზოგადოება ახალი გამოწვევების წინაშე დააყენა. თხზულებების კონკურსი მიზნად ისახავდა დაბერების მენისტრინგის გზამკვლევის მორგებას იმ ხალხის რეალობაში ვისი ცხოვრების გაუმჯობესებისთვისაც შეიქმნა ის.

ეს ბროშურა, რომელიც მოიცავს კონკურსში მონაწილე საუკეთესო თხზულებებიდან ამონარიდ ციტატებს ინგლისურ და ქართულ ენებზე, თავისთავად კარგი ისტრუმენტია დაბერებასა და საქართველოში მასთან დაკავშირებული გამოწვევების შესახებ ცნობიერების ამაღლებისათვის, ასევე ხაზს უსვამს მოხუცებულების მიერ საზოგადოებაში შეტანილ წვლილს, ასახავს რა მათ როგორც ინდივიდუალურ პიროვნებებს თავიანთი გრძნობებით, ოცნებებითა და იდეებით. გარდა ამისა, ის მიუთითებს, რომ საზოგადოებრივი ინიციატივები ეხმარება თაობათაშორისი სოლიდარობის ახალი სისტემების ჩამოყალიბებას. ის წარმოადგენს შთაგონების წყაროს არა მარტო საქართველოსთვის, არამედ UNECE-ის რეგიონში შემავალი ყველა ქვეყნისთვის. მჯერა, რომ ეს პუბლიკაცია ხელს შეუწყობს როგორც მოხუცების იმიჯის ამაღლებას ზოგადად, ასევე მკითხველისთვის საქართველოს ხალხის, კულტურისა და საზოგადოების შესახებ ცნობიერების ამაღლებასაც.

*ქრისტინა ფრიის ბაბი
აღმასრულებელი მდივანი
გაერთიანებული ერების ევროპის ეკონომიკური კომისია (UNECE)*

The photographer

Mzia Lekveishvili was born in Tbilisi, Georgia. She is a member of the prestigious Federation of European Photographers and the Association of Photographers of Georgia as well as a teacher at the Online Photoschool of the Eastern Partnership. She specializes in Social Reportage and Portrait.

She has won three gold medals for reportage and a series of portraits in the international competition "Planet of Children". Her personal exhibition "Religious tolerance in Georgia" was shown in Toronto (University of Toronto, Canada, Caucasus House 2009). She has participated in numerous group exhibitions, such as the international competition "When photojournalism becomes art" and the International Photo Salon "Panorama of my Earth", both in 2013.

Her works have appeared in several books, including "Photography in Georgia" (by Yuri Mechitov and Tamar Sulamanidze) and "Everyday Life in Art – Armenia, Azerbaijan, Georgia, Russia – Activate Museums as lifelong learning spaces" (Institute for International Cooperation of the German Adult Education Association – DVV international).

* * *

მზია ლევკვიშვილი დაიბადა თბილისში. ის არის პრესტიჟული ევროპის პროფესიონალი ფოტოგრაფების ფედერაციისა და საქართველოს ფოტოგრაფთა ასოციაციის წევრი. ასევე, მზია ასწავლის ფოტოხელოვნებას „ონლაინ“ კურსზე აღმოსავლეთის პარტნიორობის ინტერნეტ სივრცეში. მისი სპეციალობაა სოციალური რეპორტაჟი და პორტრეტები.

საერთაშორისო კონკურსში „ბავშვების პლანეტა“ მზიამ მიიღო სამი ოქროს მედალი რეპორტაჟისთვის და პორტრეტების სერიისთვის. 2009 წელს კავკასიური სახლის ორგანიზებით კანადაში, ტორონტოს უნივერსიტეტში ჩატარდა მისი პერსონალური გამოფენა „რელიგიური შემწყნარებლობა საქართველოში“. აგრეთვე 2013 წელს მას აქვს მონაწილეობა მიღებული მრავალ სხვადასხვა ჯგუფურ გამოფენებში, ისეთ საერთაშორისო კონკურსებში, როგორცაა „როცა ფოტოჟურნალისტიკა ხდება ხელოვნება“ და საერთაშორისო ფოტო-სალონში „ჩემი დედამინის პანორამა“. მისი ნაშრომები დაიბეჭდა არაერთ გამოცემაში, მათ შორის „ფოტოგრაფია საქართველოში“ (იური მეჩიტოვის და თამარ სულამანიძეს თანაავტორობით) და „ყოველდღიური ცხოვრება ხელოვნებაში- სომხეთი, აზერბაიჯანი, საქართველო, რუსეთი - მუზეუმები, როგორც სიცოცხლის მანძილზე სწავლის სივრცეები“ (ორგანიზატორი: გერმანიის ზრდასრულთა განათლების ასოციაციის საერთაშორისო თანამშრომლობის ინსტიტუტი (DVV International)).

For more information:

<http://mzialekveishvili.wix.com/mzephoto>

Lamara Mamaladze,
67, Chokhatauri

"I particularly remember one time when we visited an old woman, how surprised she was and asked us if everything was OK. The children said that they came simply to visit her. We were there for almost two hours with this woman, who was alone at home. She saw us off at the door though it was difficult for her to get there. We were concerned when we saw tears in her eyes. She saw this and said not to be worried as these were tears of being alive."

ლამარა მამალაძე, 67
წლის, ჩოხატაური

"არ შემიძლია არ გავიხსენო ერთი ეპიზოდი: როდესაც ერთ-ერთ ქალბატონს ვეწვიეთ, გაუკვირდა და გვკითხა: მშვიდობა ხომ არის?- როგორ არა ბებო, თქვენ სანახავად მოვედით. - უბასუხეს ბავშვებმა. თითქმის ორი საათი ვიყავით მოხუცთან, რომელიც იმ პერიოდში მარტო დაგვხვდა. როცა წამოსვლა დავაპირეთ, მან კარის ზღრუბლამდე გამოგვაცილა, თუმცა იქამდე მისვლა ძალიან გაუჭირდა. ჩვენ მის თვალებში ცრემლი შევნიშნეთ და შევწუხდით. მან შეგვამჩნია და ეს გვითხრა - „ნუ წუხდებით შვილო, ეს სიცოცხლის ცრემლებია“.

Dodo Tchanturia-Alania,
74, Senaki

*"A life is an interesting book if you are
a good reader."*

დოდო ჭანტურია-ალანია,
74 წლის, სენაკი

*"...ცხოვრება დიდებული წიგნია, თუ
მკითხველად ვარგისარ."*

Lamziri (Izolda) Tsintsadze,
71, Chokhatauri

"Some people achieve everything easily, while you may need more time – but nevertheless you can achieve your goals, but do not get angry with others or yourself. You may want to think for a moment and see why God does not want something to happen [...]. I would like to repeat that all jobs and tasks have a positive and negative energy. You should find a way to develop positive energy and make it happen. When you develop a positive energy, you are not envious, jealous or cruel - this has a positive impact on performance, diligence and life expectancy."

ლამზირი (იზოლდა) ცინცაძე,
71 წლის, ჩოხატაური

თავიდანვე შენ უნდა გჯეროდეს, და მიაღწევ რასაც გინდა, სხვას ნუ უყურებ. ზოგს ადვილად გამოსდის, შენ მეტი დრო გჭირდება - მაგრამ მიაღწევ აუცილებლად - ოღონდ არ გაუბრაზდე არც სხვას და არც საკუთარ თავს. მხოლოდ დაფიქრდი, იქნებ ღმერთს არ სურს ამის შესრულება. [...] ყველა საქმეში არის დადებითი ენერჯია და არის უარყოფითიც, - შენ მონახე დადებითი ენერჯიის განვითარების გზა და უსათუოდ შეგისრულდება: როცა დადებით ენერჯიას ანვითარებ არავისი არ გშურს, არ იბოღმები, არ ბოროტდები - ეს ყველაზე კარგად აისახება საქმის შესრულებაზე, შრომის მოყვარეობასა და სიცოცხლის ხანგრძლივობაზეც.

**Tsiala Ugrekhelidze-Zhordania,
Tbilisi**

"We would like to buy a small birthday present for our grandchildren, but how? The pension is GEL 150 so how do we manage to pay for electricity, gas, water, garbage and the telephone? Even if you are healthy enough, you still need to buy some medicines each month. If you want to visit your children, you need money for transport. [...] What to do?"

**ციალა უგრეხელიძე-ჯორდანია,
თბილისი**

„გვინდა შვილიშვილს დაბადების დღისთვის მცირე საჩუქარი მივართვათ, მაგრამ როგორ? 150 ლარი პენსია როგორ გავანაწილოთ შუქის, გაზის, წყლის, ნაგვის, ტელეფონის გადასახდელებზე. ჯანმრავალი მოხუციც რომ ვიყოთ, ყოველი პენსიის ალებისას წამლებიც ხომ გვჭირდება? თუ შვილებთან გადაადგილება გვინდა ტრანსპორტის ფულიც ხომ საჭიროა. [...] ვართ ასე, ვუძღვებთ, სანამდისაც გაიძლება.“

**Angelina Phurtseladze-
Sarukhanasvili, 85, Sagarejo**

“As soon as I found out that there was a knitting group in the centre I immediately wanted to go there, to teach others and to learn new things, as I like knitting very much ... but in Georgia there are not many places you can go in a wheelchair. Even if you manage to do it once, with people’s help, what will you do the next time? [...] my initial happiness suddenly disappeared but then I thought it would be possible to bring materials to my home and I could knit there, and afterwards my finished knitting could be taken to the centre. [...] The centre agreed and included me in its knitting group. I knit socks and scarves, which are taken to exhibitions, where they are sold. You can’t imagine how I would like to see things I’ve knitted at exhibitions but... When they are sold, the volunteers tell me about it and tears of joy flow down my face...”

ანგელინა ფურცელაძე-სარუხანაშვილი, 85 წლის, საგარეჯო

„ერთხელაც მითხრეს, რომ სოციალური ცენტრი აქვთ, სადაც ჩემი თანატოლები დადიან და საქმეებს აკეთებენ. როგორც კი გავიგე რომ ქსოვენ კიდევ, სიხარულისაგან ავცრემლდი, რადგან ძალიან მინდოდა მათ გვერდზე ყოფნა, მინდოდა რომ მესწავლა და მესწავლებინა მათთვის, რადგან ძალიან მიყვარს ეს საქმე, მაგრამ როგორ... საქართველოში ინვალიდის ეტლით ვერ ივლი სადაც გინდა და როგორც გინდა. ხოლო თუ კი როგორმე ერთხელ მოახერხე (უამრავი ხალხის დახმარებით) შემდეგ რაღას იზამ... [...]ეს შეუძლებელია და ამიტომ ის პირველი სიხარული და აღტკინება უეცრად დამიცხრა, მაგრამ მერე გამახსენდა... გამახსენდა, რომ შესაძლებელია მასალები მომიტანონ და სახლში მოვქსოვ და გავავზავნი. [...] ასეც მოიქცნენ... საქმიანობათა ჯგუფში ჩამრთეს (ქსოვის ჯგუფი). ვქსოვ წინდებს, შარფებს, ჩემი ნაქსოვები მიაქვთ ნამუშევრების გამოფენა-გაყიდვაზე, არადა როგორ მინდა ცალი თვალით მაინც შევხედო ჩემს ნამუშევრებს გამოფენაზე, მაგრამ ... როდესაც გაყიდვიან და მახარებენ ხოლმე ამ ამბავს, სიხარულისაგან ისევ ცრემლები მცვივა...”

Tamar Magaldadze,
61, IDP Settlement in Koda,
Tetrtskaro Municipality

“Old people do not have a happy life in Georgia. [...] There are some cases when an old person would like to buy something for himself but can't afford it as his family needs his pension for something else. Sometimes, being an old person in Georgia also means being a breadwinner for the family. If the government could hear my voice, I would ask them to help family members of old people to get jobs and then old people would not have to share their scanty pensions with anybody else.”

თამარ მაღალდაძე, 61 წლის,
თეთრინყაროს რაიონის სოფ.
კოდას დევნილთა დასახლება

„საქართველოში ხანდაზმული ადამიანის ცხოვრება დღეისათვის არ არის დალბინებული. [...] არის შემთხვევა, როცა მოხუცს სურს გულით რაიმე პროდუქტის შეძენა, მაგრამ ვერ იმეტებს თავისთვის, რადგან ოჯახს სულ სხვა დანიშნულებისთვის ესაჭიროება მისი კუთვნილი პენსიის თანხა. არის შემთხვევა, როდესაც ვინმეს პატივისცემა უნდა, მაგრამ პენსია არ არის მის ხელში, მინდობილობით აიღო მისმა ოჯახის წევრმა სხვა საქმისათვის. საქართველოში იყო ხანდაზმული ნიშნავს ოჯახის მარჩენალს... მე რომ მიმიწვდებოდეს ხმა მთავრობაში ხანდაზმულის ცხოვრების გაუმჯობესებისათვის, შევახსენებდი მისი ოჯახის წევრების დასაქმებას, ყველას თავისი წილი ოჯახური ბიუჯეტის შექმნას, რომ ხანდაზმულს გაუთავისუფლდეს შემოსავლის ხარჯვის მიმართულება.“

Lamara Mildiani, 72, Tbilisi

“Antoine de Saint-Exupery said that the relationship between men is the greatest luxury. This motto will help you a lot in your life. Enjoy your relationships with elderly people, who are all around you. Try to become familiar with their life experience and wisdom, which they have a lot of, and that will be very useful in your future life. People are the biggest treasure in each and every part of Georgia.”

**ლამარა მილდიანი, 72 წლის,
თბილისი**

„ადამიანთა ურთიერთობა ყველაზე დიდი ფუფუნებაა“ – ამბობდა ანტუან დე სენტ-ექსუპერი. ამიტომ ცხოვრების დევიზად ამისი ქცევა – დიდ შვებას მოგვცის ყველას. ისარგებლეთ, გაიხარეთ თქვენს ირგვლივ მყოფი ასაკოვან ადამიანებთან ურთიერთობით. ეცადეთ მათი ცხოვრებისეული გამოცდილებისა და იმ სიბრძნეების დაუფლებას, რომლებიც მათ ასე უხვად აქვთ და რომელიც თქვენს მომავალ ცხოვრებაში დიდად წაგადგებათ. საქართველოს მთასა თუ ბარში, ამერსა და იმერში, ადამიანები რჩებიან ქვეყნის ყველაზე დიდ სამკაულად.

**Murmani Khatchapuridze,
73, Tbilisi**

"Nowadays, we very often, unfortunately, have to face facts when it is difficult to support an older person. It is true that older people have always been supported at the expense of an economically active population in all formations of a society but in terms of social relations "the mass of older persons" is in no way a burden to be carried by society. Allocation of pensions for older people should not be regarded as charity or mercy from society but compensation for their work during their whole lives."

**მურმანი ხაჭაპურიძე,
73 წლის, თბილისი**

„სამწუხაროდ, დღეს ხშირად ვაწყდებით ისეთ ფაქტს, რომ მოხუცის „შენახვა“ გაჭირდა. მართლაც, მოხუცი თაობისადმი ასეთი მიდგომა – „შენახვა“ – ნებისმიერი საზოგადოებრივი ფორმაციის პირობებში ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის ხარჯზე ხდებოდა, მაგრამ საზოგადოებრივ ურთიერთობაში „მოხუცებულთა მასა“ არავითარი გაგებით არ არის საზოგადოების სარჩენი. მოხუცთათვის პენსიის გაცემა საზოგადოების მხრივ ქველმოქმედება, მონყალება კი არ არის, არამედ იმ შრომის ანაზღაურება, რომელიც მან ცხოვრების მანძილზე გასწია.“

Nelly Bakuradze, 84, Kutaisi

"Generally speaking, ageing is a very unpleasant concept as it is a big change in life. An old person is happy if his children are healthy. He enjoys looking at them and is happy through their happiness. In this case an old person easily endures his own pain and peacefully passes away. Such old people are never forgotten."

ნელი ბაკურაძე , 84 წლის, ქუთაისი

„საერთოდ, სიბერე არასასიამოვნო მცნებაა, რადგანაც ცხოვრების სახეცვლილება მოახლოებული. მოხუცი მაშინ არის ბედნიერი, თუ მისი ნაშვილი არის ჯანსაღი. ტკებება მათი ყურადღებით, ხარობს მისი სისხლ-ხორცის სიხარულით. ამ დროს მოხუცი საკუთარ ტკივილსაც იოლად უძლებს და ლამაზიც არის; ოჯახსაც ლოცავს და მშვიდად გადადის სამუდამო საცხოვრებელში... ასეთ მოხუცებს დავინწყება არ უნერიათ.“

Zaira Orjonikidze, 80, Tbilisi

"These older people don't look as beautiful as young people but they are still attractive as they are brightened with knowledge and wisdom."

ზაირა ორჯონიკიძე, 80 წლის,
თბილისი

ამ ხანდაზმულ ადამიანებს მართალია ახალგაზრდული სილამაზე აღარ აქვთ, მაგრამ ისეთი მომხიბვლელეები არიან, რადგან ცოდნითა და სიბრძნით არიან გასხვიოსნებულები.

Akaki Makaridze, Khelvachauri, Autonomous Republic of Adjara

“Our life shall be based on love and mutual respect. All shall remember that elderly people shall value youth, shall see our future in them, teach and mentor them, share knowledge and experience with them. Youth, on the other hand, shall show care and love for the elderly.

We shall remember: if younger generations do not respect the elderly, it will be a tragedy. If older generations do not value the younger generations, it will be a comedy. If both respect each other, it will be a symphony. Up with the symphony!”

აკაკი მაკარაძე, დაბა ხელვაჩაური

... “ურთიერთ სიყვარულზე და პატივისცემაზე უნდა იყოს დამყარებული ჩვენი ცხოვრება. ყველას უნდა ახსოვდეს, რომ ხნიერმა კაცმა უნდა დააფასოს ახალგაზრდობა, მასში უნდა ხედავდეს ჩვენს მომავალს, ჩვენს ხვალინდელ დღეს, დაარიგოს, ჭკუა ასწავლოს, თავისი გამოცდილება გაუზიაროს. ახალგაზრდობა კი, თავის მხრივ, გულთბილად უნდა მოექცეს მოხუცებს.

უნდა გვახსოვდეს: თუ ახალგაზრდობა არ დააფასებს ძველ თაობას ეს იქნება ტრაგედია, თუ ძველი თაობა არ დააფასებს ახალგაზრდობას ეს იქნება კომედია. თუ ორივე დააფასებს ერთმანეთს ეს იქნება სიმფონია. ამ სიმფონიას გაუმარჯოს!”

Eter Asaturova, Tbilisi

“Let us dream a little and imagine a Georgia where pensioners are occupied, where the pension is about GEL 700-800 and where pensioners are given vacation vouchers; they do not need to think or worry about their future or about whether the pension will last a month; that medication is given for free, and that they [the elderly] are respected. It is a dream and may the Lord help our government to be able to make that dream come true.”

ეთერ ასატუროვა, თბილისი

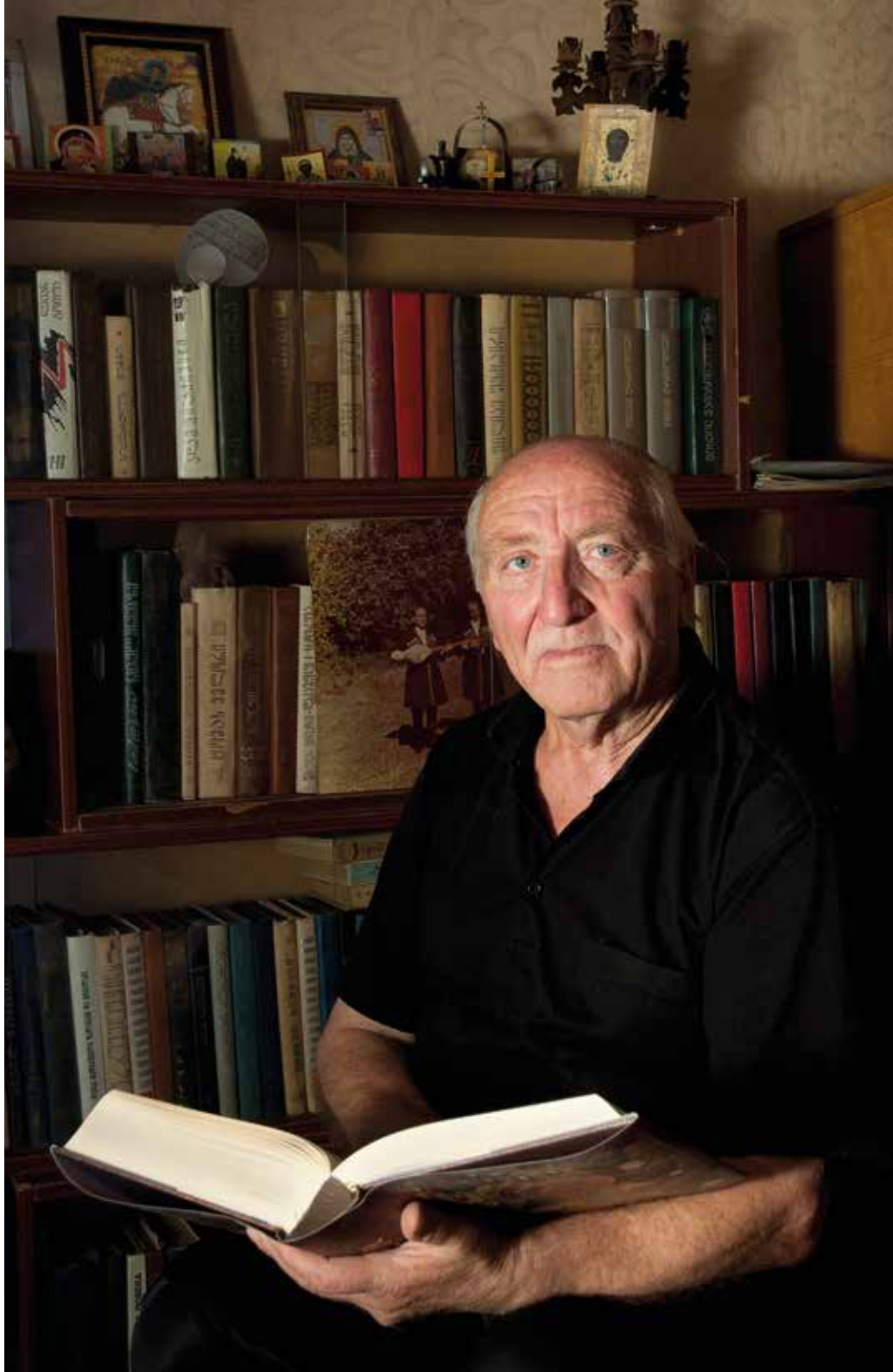
.... „ახლა ცოტა ვიოცნებოთ და წარმოვიდგინოთ ისეთი საქართველო, სადაც პენსიონერებსაც ასაკმებენ, სადაც პენსია 700-800 ლარია, სადაც პენსიონერებს გამოუყოფენ საგზურებს დასასვენებელ სახლებში, სიბერეში აღარ დასჭირდებათ ფიქრი როდემდე ეყოფათ პენსია, მედიკამენტები ექნებათ უფასოდ, პატივისცემით მოეკიდებიან ხანდაზმულებს. ეს ოცნებაა და ღმერთმა ქნას, ჩვენს ხელისუფლებას შეაძლებინოს ჩვენი ოცნებების რეალობად ქცევა“.

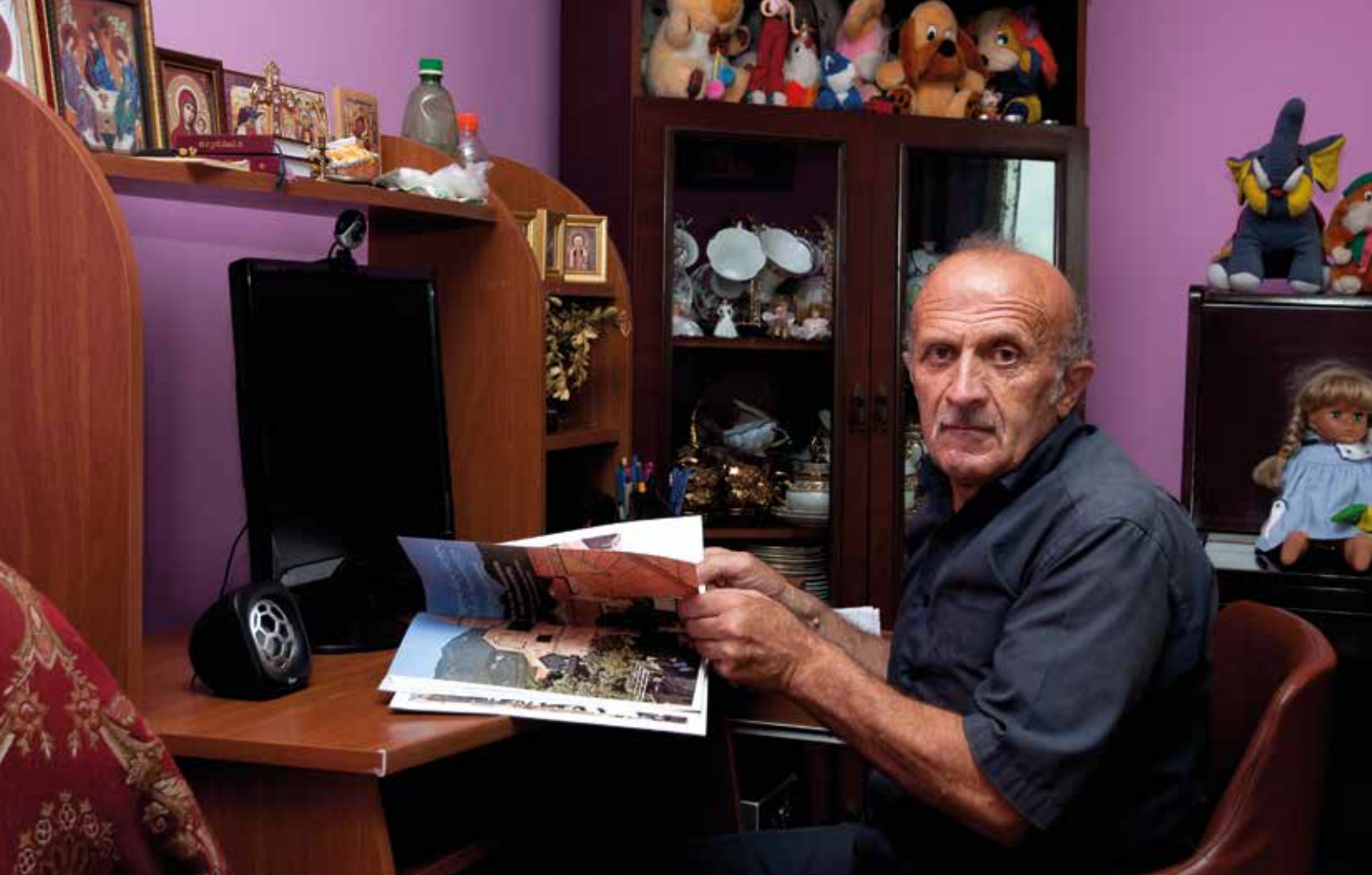
Ioseb (Soso) Vardiashvili,
70, Sagaredjo, Manavi village

"Once I became of retirement age, I lost my job, got depressed, and had a heart attack. [...] Fortunately, my friend soon came to my rescue when he took me to the Sagaredjo Social Centre for Elderly People where they planned to stage the play Six Spinsters and One Man. I accepted a role and was ready to do my favourite job without any remuneration. [...] I got out of depression at that time and in the centre... interaction with people helped me... [...] I was again given an opportunity to use my skills and abilities and that gave me a lot of satisfaction."

იოსებ (სოსო) ვარდიაშვილი,
70 წლის, საგარეჯოს
რაიონის სოფ. მანავი

...“პენსიაზე გასვლის შემდეგ დავრჩი უსამსახუროდ, ჩავვარდი დეპრესიაში, ნერვიულობის შედეგად გადავიტანე მწვავე გულის შეტევა. [...] ჩემი მწუხარებიდან არ გავიდა დიდი დრო და ჩემმა მეგობარმა მომიყვანა საგარეჯოს ხანდაზმულთა სოციალურ ცენტრში, სადაც პროექტის ფარგლებში უნდა განხორციელებულიყო სპექტაკლი „ექვსი შინაბერა და ერთი მამაკაცი“. მე დავთანხმდი როლზე, მზად ვიყავი უანგაროდ მეკეთებინა ჩემი საყვარელი საქმე. [...] სწორედ აქ, მაშინ მორჩა ჩემი დეპრესია... ხალხთან ურთიერთობამ გამომიყვანა მდგომარეობიდან. ისევ ჩავერთე აქტიურად საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, სადაც კიდევ ერთხელ მომეცა საშუალება მომეხდინა ჩემი შესაძლებლობების რეალიზება, რითაც ძალიან კმაყოფილი ვარ“.

Tamaz Evgenidze, Khelvachauri, Autonomous Republic of Adjara

"Life gives lessons until death. Some people achieve their goals, others do not. I have honestly worked my whole life and advise the younger generation to do so. Every job is a good job. Respect your families, be actively engaged in public life and contribute to the care of the elderly, the poor and the disabled. Love your country and do not forget your roots and ancestors. Always think how you can do good things for your family, children, parents and society."

თამაზ ევგენიძე, დაბა ხელვაჩაური.

„ეს ცხოვრება სიკვდილამდე გაკვეთილია ადამიანისთვის. ზოგი აღწევს მიზანს, ზოგი ვერა. მე ჩემი ცხოვრება პატიოსანი შრომით გავატარე და ამას ვურჩევ ახალ თაობასაც. შრომა როგორც არ უნდა იყოს არ უნდა ითაკილონ. იყვნენ თავიანთი ოჯახის დამფასებლები, აქტიურად იყვნენ ჩართული საზოგადოებრივ საქმიანობებში, მონაწილეობებს ლეზულობდნენ და თავიანთი წვლილი შექონდეთ გაჭირვებულებისათვის, მოხუცებულისათვის და ავადმყოფებისათვის: უყვარდეთ თავისი ქვეყანა და არ დაივიწყონ მათი ფესვები თუ ვისი შთამომავლები არიან. იფიქრონ ყოველთვის იმაზე, თუ რამდენად კარგ საქმეს გააკეთებენ თავიანთი ოჯახისთვის, შვილებისთვის, მშობლებისთვის და საზოგადოებისთვის“.

Luiza Khachiuri, 68, Tbilisi

"I am proud of being a child of the land where our prominent ancestors were born. I like all spheres of Georgian culture that are created by the hands of Georgians. I am proud of Georgian architectural monuments that silently and truly tell us the centuries-old history of my country."

**ლუიზა ხაჩიური, 68 წლის,
თბილისი**

„მეამაყება რომ ვარ იმ მიწის შვილი, სადაც დაიბადნენ ჩვენი სახელოვანი წინაპრები. მიყვარს ქართული კულტურის ყველა სფერო, რომელიც შექმნილია ქართველის ხელით. ვამაყობ ქართული ხუროთმოძღვრული ძეგლებით, რომლებიც მდუმარედ და უტყუარად გადმოგვცემენ ჩემი ქვეყნის საუკუნოვან ისტორიას“.

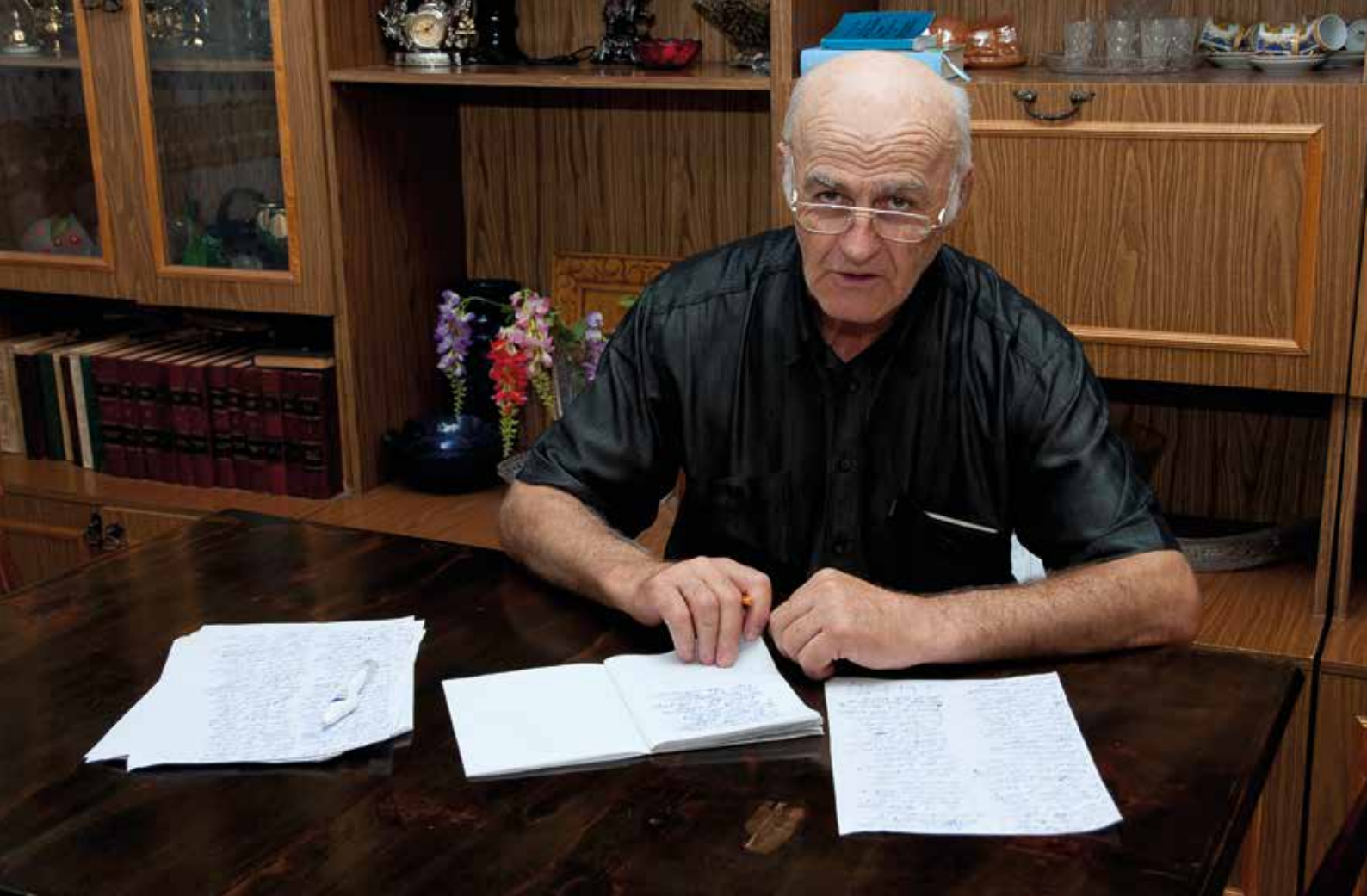

Manana Gigauri, Tetrtskaro

"A person with common sense does not think too much about old age or early death but tries to live his life positively and to contribute to society. We should look for solutions not only by thinking about improving our financial situation – this will only make us old. Men, women, young and old should be actively engaged in activities to save the country and to change the current approach to old age for the better."

მანანა გიგაური, თეთრინყარო

„საღად მოაზროვნე ადამიანი არ ფიქრობს ადრე დაბერებაზე, ნაადრევ აღსასრულზე, არამედ ცდილობს, რომ იყოს შემოქმედი და ნოვატორი, შესძლოს პოზიტივი შეიტანოს როგორც საკუთარ, ისე საზოგადოებრივ ყოფა-ცხოვრებაში. უნდა ვეძებოთ ხსნა გადარჩენისა და ლელოს დადებისა, არა მხოლოდ ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე ფიქრით დავიბეროთ თავი ნაადრევად – მოხუცი თუ ახალგაზრდა, ქალი თუ კაცი აქტიურად უნდა ჩაერთოს ქვეყნის გადარჩენის საქმეში, რათა შევცვალოთ უკეთესობისაკენ დაბერებასთან დაკავშირებული მიდგომა“.

Revaz Abuselidze, Khelvachauri, Autonomous Republic of Adjara

"You don't feel your age until you meet a person of your age, you look at their grey hair and understand that you look similar and you perceive them as they were years ago, and they tell you that you look the same as before. You know that is not true, but it still makes you happy. That's why it is not difficult to get old in Georgia."

რევაზ აბუსელიძე, ხელვაჩაური

„მანამ ვერ გრძნობ შენს ასაკს სანამ თანატოლს არ შეხვდები, შეხედავ გათეთრებულ თმა-წვერს და ხედები შენც იგივე დღეში ხარ და მას გულს უგებ, ვითომც ისეთია როგორც იყო და ასევე, ისიც იმასვე გეუბნება. სინამდვილეში კი იცით რაც არის, მაგრამ გულს მაინც უხარია კარგი სიტყვები. ამიტომ საქართველოში დაბერება ძნელი არ ყოფილა“.

**Rusudan Berishvili,
68, Chokhatauri**

"The wife of a man who died in Abkhazeti got in a very difficult situation and she had to leave her children with her elderly parents to go to Greece. When her mother died, her relatives put a mobile phone to the dead mother's ear for her to hear her daughter's wail from Athens.

If I could I would change the law to stop this kind of migration. We are in a difficult situation! A very difficult situation! But we should bear our pain at home."

**რუსუდან ბერიშვილი,
ჩოხატაური**

„აფხაზეთში დაღუპული ვაჟკაცის მეუღლეს ძალიან გაუჭირდა, შვილები მოხუც მშობლებს დაუტოვა და საბერძნეთში წავიდა. როცა დედა გამოასვენეს, ყურზე ტელეფონი მიადეს, ისმოდა შვილის გოდება ათენიდან.

რომ შემეძლოს კანონს ისე შევცვლიდი, რომ ამ საშინელ გადახვენას შევაჩერებდი. გვიჭირს! ძალიან გვიჭირს! მაგრამ ჩვენი სატკივარი აქ, ჩვენს კერიასთან უნდა მოვიმტკივნოთ“.

Tsitsino Khutsishvili, 63, Sagaredjo

"I would like to share my concerns. Once I retired, I was not well as I felt helpless and useless. There was a gap between society and me and I felt isolated. When I got involved in the centre's activities, I understood that things were not that bad. I am happy to come to the centre, which is now my true home and where I feel happy. Interactions with youth and a new environment made me more active and optimistic. They really saved me. Thanks to everybody who helped me to again find my place in society."

ციცინო ხუციშვილი, 63 წლის, საგარეჯო

„პენსიაზე გასვლის შემდეგ ცუდი შეგრძნება დამეუფლა. თითქოს აღარავისთვის ვიყავი საჭირო. საზოგადოებასა და ჩემს შორის განწყდა აქამდე უწყვეტი კავშირი. თავს გარიყულად და უსარგებლოდ მივიჩინე. მას შემდეგ რაც სოციალურ ცენტრში დავინყე უანგაროდ თანამშრომლობა, მივხვდი, რომ მთლად წასული არ ყოფილა ჩემი საქმე. მიხარია აქ მოსვლა, აქ არის ჩემი ნავსაყუდელი და მე ამით ბედნიერი ვარ. ახალგაზრდებთან და ახალ გარემოსთან ურთიერთობამ გამააქტიურა, რაც დადებითად აისახა ჩემს სულიერ მდგომარეობაზე. შეიძლება ითქვას, რომ მე გადავრჩი. მაღლობა ყველას ვინც დახმარების ხელი გამოიმინოდა და კიდევ ხელმეორედ მაპოვნინა ჩემი ადგილი საზოგადოებაში.“

Lili Zhorzholiani, Kutaisi

"I am single, old, with nobody to look after me. I was morally broken and was on the edge of life and death. [...] After many hardships, I had to go to live in the older people's home as I had no other way out. [...]"

*I won't give up,
My heart can still feel happiness,
Go away old age,
What do you want from me?*

*Why have you whitened my hair,
Or what did you want from my skin?
Tell me what I have done to you,
Why are you after me?*

*I won't become your slave,
Even if you take away all my strength.
I have my heart still in place,
That can hear happiness."*

**ლილი ჯორჯოლიანი,
ქუთაისი**

„მე ვარ მარტოხელა, ხანდაზმული, ამ ასაკში დავრჩი უპატრონოდ, მე სულიერად დავეცი, სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე მივედი... [...] დიდი განცდების შემდეგ, რადგან სხვა გზა არ მქონდა, მოვედი საცხოვრებლად პანსიონატში.

*„ხედავ ალარ გნებდები,
გული ხარობს ჯერ კიდევ,
ჩამომშორდი სიბერევე,
მე რას გადამიკიდე.*

*თმები რად გამითეთრე,
ან კანს რაღას ერჩოდი.
მითხარ რა დავიშავე,
ნეტავ რაღას მერჩოდი.*

*მაინც ვერ დამიმონებ,
თუნდ ნამართვა ძალ- ღონე.
გული ისევ თუ შემრჩა,
სიხარულის გამგონე.'"*

Magdana Otinashvili, 68,
IDP Settlement in Koda,
Tetrtskaro Municipality

“Older people face a lot of daily problems. Half-abandoned regions and older people looking for food in rubbish bins or with stretched out, trembling hands, begging for coins, clearly shows all the hardship they have to face.

The lives of educated older people who have no functions at all are most unbearable and humiliating. Nobody needs them today and their work is in vain.”

მაგდანა ოთინაშვილი, 68 წლის,
კოდის დევნილთა დასახლება

„მოხუცები დღედაღამ ყოფითი პრობლემებით არიან დაკავებული. ამას მონუმბს მოხუცების ანაბარა მიტოვებული რეგიონები, მოხუცები, რომელთა შვილებიც სხვების მშობლებს უვლიან საზღვარგარეთ, მიუსაფარი, უსახლკარო და ჯანგატებილი მოხუცები, ნაგვის ბუნკერში მოფუსფუსე მშიერი, აკანკალებული, სამათხოვროდ ხელგანვდილი მოხუცები...

განსაკუთრებით ჩვენი უფუნქციოდ დარჩენილი განათლებული და განსწავლული ადამიანების ყოფაა აუტანელი და შეურაცხმყოფელი. ისინი დღეს აღარავის სჭირდება. მათი შრომა წყალში ჩაიყარა“.

Nina Burchuladze, Kutaisi

"Man's state of mind is very interesting as it does not matter how old he may be, he still has a lot of hope for his remaining years. No doctors can prescribe any better medicine for a tortured soul than hope."

ნინა ბურჭულაძე,
ქუთაისი

„საინტერესოა ადამიანის ფსიქიკა, როგორი მოხუციც არ უნდა იყო, მაინც იმედებზე აგებ შენს მომავალ ხანმოკლე ცხოვრებას. არცერთმა ექიმმა არ იცის ისეთი ნამალი ილაჯგანყვეტილი, ტანჯული სულისა, როგორიც არის იმედი“.

Natela Zhghenti, 77, Kobuleti

"Take care of time."

ნათელა ჯღენტი, 77 წლის, ქობულეთი

"გაუფრთხილდით დროს!"

Elene (Lena) Megrelidze,
87, Kobuleti

*"A message to younger generations:
love each other and respect the past.
Believe in a happy future!"*

ელენე (ლენა) მეგრელიძე,
87 წლის, ქობულეთი

*"მინდა მომავალ თაობას ვუთხრა:
გიყვარდეთ ერთმანეთი, პატივი
ეცით წარსულს, გჯეროდეთ ბედ-
ნიერი მომავლისა!"*

Gulsunda Mdivani, 80, Kobuleti

"I hope someday people will not be refused work due to their age; the pension does not include work experience. I personally have 50 years of working experience as a doctor. I live alone and I do not know what I would do if there were no relatives and friends to help."

გულსუნდა მდივანი, 80 წლის, კობულეთი

„...იმედია ადამიანებს ასაკის გამო აღარ ეტყვიან უარს სამსახურზე, პენსიაში არ არის გათვალისწინებული მუშაობის სტაჟი. მე პირადად მაქვს ექიმად მუშაობის 50 წლიანი სტაჟი. ვცხოვრობ მარტო, და რომ არა ახლობლები და მეგობრები, არ ვიცი რა მეშველებოდა.“

Natela Chelebadze, 81, Kobuleti

"Almost every day we encounter people of our generation who are in need, both material and moral. Young people find it difficult to comprehend and understand that ageing is accompanied by a melancholy and nostalgia for the past, for the remainder of a person's life. That is why they cannot feel sympathy for us."

ნათელა ჩელებაძე, 81 წლის, კობულეთი

„თითქმის ყოველდღე ვხვდებით ჩვენი თაობის ადამიანს, რომელიც დახმარებას საჭიროებს, როგორც მატერიალურს, ასევე სულიერს. ახალგაზრდებს უჭირთ იმის აღქმა და გათავისება, რომ სიბერეს თან ახლავს სევდა და წარსულში დარჩენილი ცხოვრების ნოსტალგია. სწორედ ამიტომ ვერ ახერხებენ ჩვენს თანაგრძნობას“.

Inga Chikovani,
Kutaisi

*"I had a dream where a train
carried me somewhere far but I
still had some time left to think, to
remember, to caress, to be useful...
But whom, when, how...?"*

ინგა ჩიქოვანი, ქუთაისი

*„სიზმარში ვარ და მატარებელი
სადღაც შორს მიმაქროლებს,
მიმაქროლებს, მაგრამ დრო კიდევ
მაქვს, რომ ვიფიქრო, გავიხსენო,
მოვეფერო, გამოვადგე... მაგრამ
ვის, როდის, როგორ...“*

**Elene (Lena) Mamegeishvili,
86, Kutaisi**

"I am an old person and you won't believe me if I say I like it... I have a feeling that we are travelling on a very long train, standing in the front, with carriages taking my memories far away and losing them."

**ელენე (ლენა) მამაგეიშვილი,
86 წლის, ქუთაისი**

მე მოხუცი ვარ და რომ გითხრათ ამით კმაყოფილი ვარ, არ დამიჯერებთ. ისეთი შეგრძნება მაქვს, რომ ძალიან გრძელი მატარებლით მივდივართ, წინ ვდგევართ და ვაგონებს ჩემი მოგონებები სადღაც შორს მიაქვთ და უგზო-უკვლოდ კარგავენ.

Tsiela Matcharashvili, 81, Bolnisi

"I found out that my husband had gone away with his lover. The landlord said that my husband had taken away his luggage and had left me. [...] I had two children, no apartment, no money and nobody to support us. I took my children to a kindergarten and started working at the canteen. My food was leftovers which I used to take home for my children and so we made both ends meet. [...] To make a living I sang at restaurants, played the panduri and participated in concerts. I spent 30 years working and singing, and bringing up my children. They got married, had their own places to live... By that time, old age had knocked on my door."

ცილა მაჭარაშვილი, 81 წლის, ბოლნისი

„...სახლში დაბრუნებულს ქმარი საყვარელთან ერთად წასული დამხვდა. ბინის პატრონმა მითხრა თავისი ბარგი წაიღო და მიგატოვაო. [...] დავჩიო ორი შვილით ხელში, უბინაოდ, უფულოდ და უპატრონოდ. ბავშვები საბავშვო ბაღში მივიყვანე და სასადილოში დავინყე მუშაობა, საჭმელი მრჩებოდა ბავშვებისთვის, ნელ ნელა წამოვზარდე. [...] შრომა და სიმღერა ერთმანეთს შეეუხამე, ვმღეროდი რესტორნებში, ვუკრავდი ფანდურზე, ვმონაწილეობდი კონცერტებში. 30 წელი შრომასა და სიმღერაში გავატარე, შვილები გავზარდე, დავაოჯახე, დავაბინავე და სიბერემაც მომიკაკუნა კარზე.“

Inna Kordzakhia, Tbilisi

"I do not know why, but since my childhood I have had many grey days and I am tired - but some bright things have happened [...] After all these years I think that my life started when I came to this centre. Thanks God, that kind people do exist!"

ინა კორძახია, თბილისი

„არ ვიცი რატომ, მაგრამ ბავშვობის მერე რაღაც სულ ნაცრისფერი დღეებით ვიცხოვრე, დავიღალე. მაგრამ აღმოჩნდა ნათელი მხარეც... [...] ამდენი წლის მერე ვფიქრობ, ჩემი სიცოცხლე ამ ცენტრში მოსვლით დაიწყო-თქო. მადლობა უფალს, რომ არსებობენ კეთილი ადამიანები.“

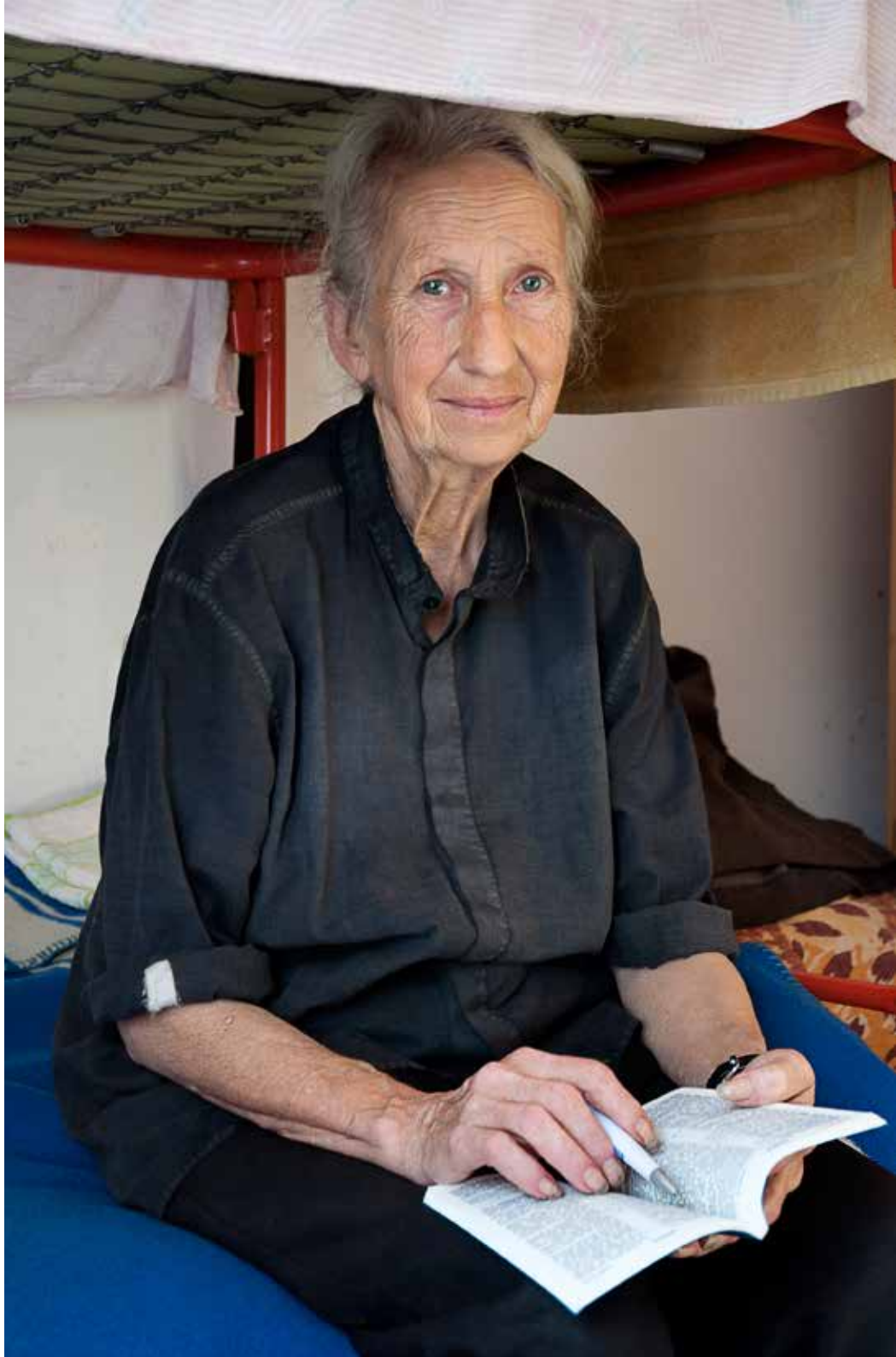

**Ludmila Lordkipanidze, 67,
Batumi**

"The wind took away my happiness. My husband and child died in a car accident. I was left alone. I went to live with my sister but it was very difficult for me to live there. I didn't want to be with her or anybody. I wanted to be alone. And now I am here... [...] Earlier I did not want to tell people my story but now I am ready to open my heart and tell them small stories from my life to keep memories of my husband and son alive."

**ლუდმილა ლორთქიფანიძე,
67 წლის, ბათუმი**

„ზედნიერება ქარმა წაიღო ... ქმარი და შვილი ავარიამი დამელუბნენ... დავრჩი მარტო... ჩემს დასთან ერთად განვაგრძე ცხოვრება, მაგრამ იქ ველარ გავძელი... ველარ გავძელი მასთან... მარტოობა მინდოდა... და ეხლა აქ ვარ... [...] ადრე არ მინდოდა, ეხლა კი სურვილი მაქვს ყველას მოვუყვე ჩემი ისტორია, გული გადავუშალო და გავიხსენო ჩემი ცხოვრების პატარა, მაგრამ ლამაზი ისტორიები, რათა უკვდავყო ჩემი ქმრისა და შვილის ხსოვნა...“

Tatiana Siradze, 90, Kobuleti

"We would like the lives of older people in our country not to be filled with the expectation of life ending but for old age to be seen as a logical phase of a normal life. We want to support each other, to create warmth and joy, to care for weak and elderly women. We would like to have a feeling that the community needs us."

ტატიანა სირაძე - 90 წლის, ქობულეთი

"ჩვენ გვინდა, რომ ჩვენი ქვეყნის ხანდაზმული ადამიანისთვის დარჩენილი ცხოვრება იყოს არა სიცოცხლის დასასრულის მოლოდინი, არამედ სრულფასოვანი ცხოვრების კანონზომიერი ეტაპი. გვინდა, მხარი დავუჭიროთ ერთმანეთს, ვაგრძნობინოთ სითბო და სიხარული, ვიზრუნოთ უძღურ და ხანდაზმულ ქალებზე. გვსურს, გვეკონდეს განცდა, რომ საზოგადოებას ვჭირდებით."

Nonna Kokhia, 80, Kobuleti

"In 1993, during the war in Abkhazia, when Sukhumi fell, my husband and I spent two days and nights in snow and wind in the woods and travelled through the Tchuber-Sakeni Pass on foot with two little children. Our daughter-in-law was pregnant, she could not come with us, and she went by helicopter. Unfortunately, the helicopter exploded at Babushera Airport. After that, we lived in Kobuleti. [...] Soon my husband died. I brought up my grandchildren alone. I did everything to make sure that my little ones did not go hungry. I cleaned houses, baked and sold pies. It was very difficult to make ends meet."

ნონა კოხია - 80 წლის, ქობულეთი

„1993 წელს, აფხაზეთის ომის დროს, როდესაც სოხუმი დაეცა, მე და ჩემმა მეუღლემ ორი დღე და ღამე, თოვლში და ქარში, ტყე-ღრეში ჭუბერ-საკენის უღელტეხილი ფეხით გავიარეთ ორ მცირეწლოვან შვილიშვილთან ერთად. რძალი ფეხმძიმედ იყო, სიარულს ვერ შეძლებდა და ამიტომ ვერტმფრენით გადაწყვიტა გადმოფრენა. საუბედუროდ, ვერტმფრენი ბაბუშერას აეროპორტში აფეთქდა. მას შემდეგ ქობულეთში ვცხოვრობთ. [...] მალე ჩემი მეუღლეც გარდაიცვალა. მარტომ გავზარდე ორი შვილიშვილი. პატარები რომ მშვირები არ დამრჩენოდა, არანაირ სამუშაოს არ ვთაკილობდი: ხან ვალაგებდი, ხან ღვეზელებს ვაცხობდი და ვყიდდი. ძალიან გვიჭირდა თავის გატანა.“

Eter Chkhaidze, 83, Kobuleti

"The gender issue is very real today. [...] Our society believes that women are mostly mothers and housewives, which leads to injustice."

ეთერ ჩხაიძე - 83 წლის, კობულეთი

„დღეს გენდერული პრობლემა წინა პლანზე წამოვიდა. [...] ჩვენი საზოგადოება თვლის, რომ ქალი უპირატესად დედა და დიასახლისია, რაც უსამართლობამდე მიდის.“

**Svetlana (Sveta) Sapharidze,
Kobuleti**

"I often meet talented, intelligent and purposeful women. Still, men often scoff at women's public activities. They think that their job is cooking and childcare. The elderly suffer from being severely cut off from society and not being supported by young people, they lack the warmth and attention. No one cares about our opinions, no one asks us to share our rich life and professional experience. If there weren't these problems, life for the elderly would be very interesting."

**სვეტლანა საფარიძე - 68 წლის,
ქობულეთი**

„ბოლო დროს ხშირად ვხვდები ნიჭიერ, განათლებულ და მიზანმიმართულ ქალს. მიუხედავად ამისა, მამაკაცები ხშირად ირონიით უყურებენ ქალის საზოგადოებრივ აქტივობას. მიაჩნიათ, რომ მათი საქმეა სამზარეულო და ბავშვების მოვლა.

მოხუცები მწვავედ განიცდიან საზოგადოებისაგან გათიშულობას, ახალგაზრდობისაგან უყურადღებობას, მათ აკლიათ სითბო და ყურადღება. მათი აზრი ხშირად არავის აინტერესებს, არავინ ითხოვს მათი მდიდარი ცხოვრებისეული და პროფესიული გამოცდილების გაზიარებას. რომ არა ეს პრობლემები, ხანდაზმულთა ცხოვრება მეტად საინტერესო იქნებოდა.“

Guli Kirtskhalia, 73, Senaki

„In 1974 I underwent medical treatment for six months in the Saint Petersburg oncological hospital. Virgin Mary protected me during my operation and I gave a promise that if I survived I would do something to commemorate the memory of my parents. In 1981, I was able to make this promise come true and I constructed a water mill in my village Nosiri“.

**გული კირცხალია, 73 წლის,
სენაკი**

„1974 წელს ექვსი თვე მომინია სან-პეტერბურგის ონკოლოგიურ ცენტრში მკურნალობა. ოპერაციის დროს ღვთის მშობელი მადგა თავზე და მე უთვისტომი ქართველს მფარველობდა. მაშინ მიზნად დავისახე: თუ გადავრჩებოდი, ისეთი რაღაც გამეკეთებინა, რომელიც უკვდავყოფდა ჩემი მშობლების ყოფნას. და მართლაც 1981 წელს ჩემს ჩანაფიქრს ხორცი შევასხი. მშობლიურ სოფ. ნოსირში გავაკეთე ორდოლაბიანი წყლის ნისქვილი.“

Medea Papiashvili, Tbilisi

“As the New Year approached, my mother was making gozinaki and when she gave it to us said: ‘Let your old days be as sweet as this gozinaki.’ And where are these sweet old days?”

მედეა პაპიაშვილი, თბილისი

„ახალი წელი რომ დგებოდა, დედა გოზინას აკეთებდა, ჩამოგვირიგებდა ხოლმე და გვეტყოდა: „ასე ტკბილად დაბერდითო“. ეს სადაა ტკბილი სიბერე?“

Nargiz Tsivadze, 80, Kobuleti

"Aging is a gift from God, in Georgia the traditions "protect" us - our people know how to respect older people. My health is poor now and this is my biggest problem. I have had a very fast paced life and now I have a feeling of been dragging as I am not as active any more."

**ნარგიზ ცივაძე, 80 წლის,
ქობულეთი**

„სიბერე ღვთის საჩუქარია, საქართველოში ტრადიციები „გვიცავს“ – ჩვენთან იციან მოხუცების დაფასება. ხანდაზმულობამ ჯანმრთელობა შემირყია, ეს ყველაზე დიდი პრობლემაა. უბრალოდ იმდენად აქტიური ცხოვრებით ვცხოვრობდი, რომ ახლა, რადგან ისე აქტიური აღარ ვარ, მგონია, რომ ცხოვრებას ჩამოვრჩი“.